

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputat. II. De Animæ informatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

*Erraque illa
animæ defi-
nitio est
essentialis.*

aliquid in se descriptivum contineat, nempe parti-
culam illam *organici*; accidentia enim non sunt de
substantiâ hominis, ergo nec anima debet definiri
in ordine ad illa: sicut & esset descriptio, si quis de-
finiret hominem per *bipes*. Secunda verò definitio est
explicatio primæ, perinde enim est *id quo primò vi-
vimus, sentimus, & intelligimus*, atque *actus primus
corporis potentiâ vitam habentis*: idem enim est ac si
diceretur, anima est prima radix & principium eli-
citivum harum operationum, *verba enim in defini-
tionibus non important actum, sed potentiam*, ut do-
cent Logici. Melior tamen videtur prior definitio,
quia explicat omnia prædicata animæ, anima quip-
pe non solum dicit ordinem ad operationes, tan-
quam principium effectivum illarum, sed etiam ad

corpus seu materiam, tanquam actus informativus
& compars illius.

Animam esse substantiam non videtur dubium, XIV.
cùm ordinetur ad complendam & perficiendam
materiam: deinde, est pars constitutiva hominis,
qui est compositum substantiale. Quare perperam
Galenus l. de locis affectis dixit, animam esse tem-
peramentum primarum qualitatuum, sic enim eum
explicat S. Thomas lib. 2. cont. Gen. cap. 63. & in
Quæst. dis. q. de anima, a. 1. quamvis alij eum excu-
sent, & ita varium circa naturam animæ fuisse il-
lum dicant ut planè quid de ea diceret, nesciret.
Sed cujuscunque fuerit illa sententia, meritò ab
omnibus rejicitur ut erronea.

*Error eorum
qui animam
dicebant esse
tale tempe-
ramentum
primarum
qualitatum.*

DISPUTATIO II.

De Anima informatione.

SECTIO PRIMA.

*Sitne Anima actus informans, an
assistens.*

*I.
Anima est
actus infor-
mans, non
assistens.*

In primis, animam verè informare aliquas partes
corporis, & esse actum informantem, non assi-
stentem, sicut est navarchus respectu navis, aut
intelligentia respectu orbis seu sphaeræ cœlestis, de-
finitur in Concilio Viennensi sub Clemente quin-
to, Clementinâ de summa Trinit. c. 5. & videtur per
se manifestum: corpus enim deservit Animæ ad sen-
tiendum, quod præstare non posset, si Anima esset
merè actus assistens, nec enim cœlam juvat Ange-
lum ad sentiendum, nec navis navarchum. Nec si
Anima rationalis esset intimè præsens equo, redde-
ret illum animal rationale, aut animæ in inferno
constituunt cum materiâ ignis hominem, esto illi
materiæ alligantur, quod tamen facerent si merè
assistere, aut quocunque etiam modo alligari, esset
constituere hominem.

*II.
Ostenditur
ulterius ani-
mam esse
actum infor-
mantem.*

Dices; deesse in his dispositiones ad constitutio-
nem compositi requisitas. Contrâ, dispositiones non
sunt de conceptu essentiali hominis, sed si verè
uniatur anima corpori, constituet hominem, sive
dispositiones adsint, sive non. Deinde, animæ omnes
materiales educuntur ex potentiâ materiæ, cum
producantur per generationem, ergo uniuntur ma-
teriæ, actio enim generativa, seu eductiva petit na-
turaliter unionem termini producti cum materiâ,
seu subiecto, ut dictum est in Phys. d. 14. Prætercâ,
nisi anima, tum rationalis, tum aliæ uniatur mate-
riæ, non constituent verum compositum, sed aggre-
gatum tantum per accidens.

*III.
Error Aver-
rois, & Pla-
tonis dicen-
tium ani-
mam ratio-
nalem esse
actum assi-
stentem.*

Malè ergo Averroes, Plato, & alij Animam ra-
tionalem dicebant esse actum substantialem assi-
stentem solum, non informantem. Primò enim præ-
ter jam dicta, hoc confutatur ex illo Genesis 2. v. 7.
*Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo
terra, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, &
factus est homo in animam viventem.* Per spiraculum
autem vitæ intelligunt hîc omnes animam infor-
mantem. Deinde, corpus, etiam in homine vivit,
ergo informatur, seu actuatur à formâ vivente, cu-
jus informatio ad denominationem viventis non
minus requiritur, quam informatio caloris, aut al-
bedinis ad denominationem albi, aut calidi.

V.

Nec obstat, quòd Anima rationalis sit spiritalis,
& corpus quid materiale: nil enim vetat rem spiri-

tualement uniri rei materiali, cùm Verbum Divinum
uniatur naturæ humanæ, & juxta communio-
rentiam, posset uniri lapidi, vel alteri substantiæ
merè materiali. Deinde, non est necessarium ut A-
nima habeat formalem extensionem ut correspon-
deat corpori, sed sufficit virtualis: non enim corres-
pondet corpori commensurativè, seu quantitativè,
ita scilicet ut pars respondeat parti, sed definiti-
vè. Et quoad hoc eadem penè videtur difficultas de
correspondentiâ rei spiritalis ad locum, quam ta-
men nullus negare potest Animæ, & Angelo. Si et-
iam res spiritalis sit incompleta, potest compleri
à re corporeâ, ad quam dicit ordinem, nec in hoc
ulla peculiaris apparet difficultas.

Dices; si anima rationalis sit actus informans, er-
go quando separata existit à materiâ est in statu vio-
lento, ergo non potest semper durare, nec est im-
mortalis, *nullum enim violentum perpetuum*. Sed
contrâ, multa sunt, quæ licet connaturaliter alijs
uniantur, possunt tamen naturaliter sine ijs existere,
nec ullam in hoc patiuntur violentiam. Sic aer na-
turaliter in se recipit lucem, eique verâ & physicâ
unionem connectitur, & tamen etiam sine omni luce
existit naturaliter. Sic duæ partes ligni, aut ferri per
unionem continuativam sibi naturaliter uniantur,
& in unum totum coalescunt, & tamen, etiam na-
turaliter existunt separata. Idem ergo contingit in
animâ rationali, quæ hanc perfectionem habet præ
alijs formis, quod illæ ad sui existentiam indigeant
materiâ, & petant necessariò subiectum; anima au-
tem rationalis majorem dicit independentiam;
unde, licet uniri subiecto possit, & illud informare,
non tamen hoc necessariò petit.

*V.
Nullum
violentum
perpetuum.*

*Anima ra-
tionalis se-
parata à
materiâ non
est in statu
violento.*

SECTIO II.

*Quæ partes informantur animâ; ubi præcipue
de dentibus.*

De varijs viventium partibus dubitatum ali-
quando fuit, nec satis de quibusdam ex ijs et-
iamnum constat, informantur animâ, necne: ut de
sanguine, semine, lacte, & alijs humoribus in corpo-
re existentibus: item de capillis, dentibus, & ungui-
bus: & eadem cum his est ratio de cornibus, &
ungulis belluarum, de rostris & plumis avium, de
squamis piscium, & alijs hujusmodi. Nos hic quæ-
stionem resolvemus quoad res solidas, quoad alias
dicitur disputatione sequente,

*I.
Varia sunt
viventium
partes, de
quibus du-
bitatur an
vivant.*

U: 2

II. *Caro ossa* Usa certioribus incipiam, Dico primò: Caro & ossa vivunt. Est communis. Ratio videtur clara, nam sunt precipuæ partes animalis, item non augentur per juxta-positionem sicut ignis, & aqua, sed per consumptionem, & vegetant. Præterea caro sentit, ergo habet manifesta signa vitæ. Eadem ratio est de nervis, quos communiter dicunt tam medici, quam Philosophi esse præcipuam sedem sensus tactus.

III. *Dentes enim vivunt.* Dico secundò: Dentes vivunt. Ita Aristoteles l. 2. de Generat. animal. c. 4. Galen. lib. de ossibus, & l. 5. de medicamentis. Conimb. l. 1. de generat. q. 23. a. 2. line. Suarez l. 2. de Animâ d. 1. q. 5. §. Quarto conveniunt. P. Hart. d. 1. de An. lib. 6. n. 47. P. Arriaga d. 1. de An. f. 9. n. 292. P. Oviedo Cont. de An. p. 4. n. 12. & alij passim.

IV. *Ratio est, quia dentes ejusdem sunt temperamenti cum ossibus.* Probatur primò: nam sunt ejusdem temperamenti cum ossibus, unde Aristoteles l. 1. de gen. animal. c. 4. illos comparat ossibus, cum in dispositionibus sint eis valde similes: sunt namque frigidi, siccissimi, duri, albi, & solidi, qui juxta medicos communiter est propria complexio ossis. Deinde, Galenus citatus astringit se dolore in ipsa substantia dentis sensisse distinctum à dolore in nervo, vel gingivâ. Quod si verum sit est clarum signum vitæ. Sed difficultè distingui possunt illi dolores ob summam consensionem dentium & nervorum, maxime cum nervus ille, qui dentem alligat gingivæ, & maxillæ, ingrediatur in ipsam cavam partem dentis, & pertingat penè usque ad summum.

IX. *Item dentes nutriuntur, ergo vivunt.* Secundò probatur: nam nutriuntur, & augentur ab intrinseco par intra-susceptionem, sicut ossa: per nervum enim, vel fibras quibus astringuntur maxillis, conferunt illis alimentum, quod per cavitates, quas in se habent tenuissimas, sugunt & in omnes partes vi suâ attractivâ dispensant, sicque in suam illud substantiam convertunt. Nec solum in radice, seu infimâ parte augentur, sed etiam in suprêmâ, idque versus omnem dimensionem, ut constat in pueris, ubi adoleverint in viros, tunc enim superiores partes dentium sunt crassiores versus omnem dimensionem, quam erant in ætate illâ tenerâ: & clariùs hoc idem constat in catellis quorum dentes in initio acuti sunt instar acûs fermè vel aciculæ, postea tamen versus omnem partem crescent, ac dilatantur.

V. *Item dentes nutriuntur, ergo vivunt.* Tertiò: in lupis dentes continentur, ut ferunt, cum eorum maxillis, quod si ita sit, æquè vivunt ac maxilla ipsæ. Quod autem in homine, & cæteris animantibus non continentur dentes cum maxillis immediatè, non inde sumitur argumentum ad probandum eos non informari animâ, sicut informantur maxillæ, ad hoc enim sufficit continuari cum jis mediatè, nempe mediis quibusdam nervis, vel fibris, quibus continuatur dentes immediatè, mediatè continuantur cum maxillis.

VI. *In lupis dicunt multi dentes continuari cum maxilla.* Nec refert quod dentes quasi sponte sua decendant præsertim in senibus: eadem enim operâ quis probaret nasum, & aures non informari animâ, cum in præfrigidis regionibus, ut in Poloniâ, & Muscoviâ, subinde decidunt. Ratio ergo cur dentes decidunt est, vel defectus humoris nutritivus, seu medullæ, quam ipsi per fibras illas subministrant maxillæ, cui non absumit etiam contingit in foliis arborum, vel ob exuberantiam humoris excrementitii, seu pituitæ, quæ & nervum quo alligantur dentes maxillæ, & dentes imò & homines ipsos corrumpit: senes enim ut primo humore, seu nutritivâ destituuntur, (quæ de causâ exsucci dicuntur, & marcidit, videmusque colligi in fugas cutem, ipsosque incurvari, & contrahi) ita abundant secundo humore, seu excrementitio. Si ergo humor iste homines ipsos subinde destruat, & animam dissolvat

VII. *Quod dentes sui quasi sponte in senibus decidunt, non rectè inferitur eos non vivere.* R. P. Th. Comptoni Philosophi.

Cur senes exsucci plurimæque sint & marcidit.

à corpore, destruendo eorum unionem, quidni etiam dentes dissolvat à maxillis? corrumpendo scilicet nervum, quo illis astringebantur.

Notandum verò ex Aristotele l. 2. de gen. c. 4. dentes totâ vitâ crescere. Cum enim ad comminandum cibum sint necessarii, & attritu perpetuo comminuantur, peculiariter ipsis à naturâ provisa est vis quadam eorum auctrix, quâ illorum dispendium reparariatur.

Idem dicendum existimo de cornibus animalium, nempe vivere, idque inde suadetur quod ex eadem materiâ videantur fieri cum dentibus nullum enim animal cornigerum est utrinque plene dentatum, sed primoribus dentibus superioris mandibulæ caret, & materia illa transiit in cornua.

SECTIO III.

An unguis & capilli vivant.

I. *Prima sententia affirmat unguis & capillos non vivere.* Ita S. Bonaventura 4. d. 4. p. 1. a. 1. q. 1. ad 3. Valp. r. l. 3. p. d. 36. c. 7. m. 34. Valen. l. 1. p. d. 6. q. 2. d. 3. §. sed diligenter. Tol. hic l. 1. q. 4. Coninck. de Incar. d. 9. d. 3. concl. 3. Oviedo hic cont. l. 1. p. 4. Hurt. hic, d. 1. f. 6. n. 50. quoad capillos, & alij.

II. *Secunda sententia est, vivere quidem unguis & capillos, sed non per eandem animam, per quam vivit totum, sicque informari solâ animâ vegetativâ.* Citatur pro hac sententiâ D. Bonaventura, sed falsò, expressè enim ait eos non vivere. Citari etiam solet Durandus in 4. d. 4. q. 2. sed rem non videtur definire, solum enim ait capillos, unguis & c. spectare ad ornatum, & ad integritatem hominis purè accidentalem. Citatur etiam Fonseca 7. Met. c. 12. f. 13. sed in eo reperire id non potui. Teneo. Card. Lugo de Incarn. 1. 4. f. 8. n. 112.

III. *Tertia sententia docet, unguis & capillos vivere, & eadem animâ informari semper cum toto, ut in homine animâ rationali, & in brutis animâ sensitivâ.* Ita Iavell. l. 2. de Animâ q. 10. Bannez l. 2. de Generat. c. 4. q. 8. a. 4. concl. 3. Sotus 5. Phys. q. 3. ad 8. Sonein. 8. Met. q. 10. Capreol. in 2. d. 15. q. 1. ad 6. Suarez To. 1. in 3. p. d. 15. f. 7. §. Dico secundò. & l. 2. de An. c. 11. n. 5. de unguibus. Idem de utrisque tenere videtur Arriaga hic d. 1. f. 9. n. 294. & 297. & alij. Conimb. l. 1. de Gen. c. 4. q. 23. a. 2. omnes tres sententias defendunt problematicè.

IV. *Prima conclusio: unguis hominum, & avium, aliorumque animalium, ungula etiam equorum, & similia, item plumæ avium, squamæ piscium, & alia hujusmodi informantur animâ, & vivunt. Ita ferè auctores secundæ, & tertiæ sententiæ.*

V. *Probatur primò: eadem enim videtur ratio de istis ac de frondibus arborum, quas tamen omnes communiter affirmant vivere.* Secundò, experientia constat unguis, plumas, & alia supra posita augeri versus omnem partem, crassiores enim, longiores, & latiores sunt hominibus, & aliis animantibus post aliquot annorum, vel mensium decursum quam in initio. Quod autem non augeantur semper versus crassitiem, sed solum versus longitudinem, non inde inferri potest non vivere, possunt enim pervenire ad statum sub unâ ratione, & non sub aliâ: ut è contrâ, homines post certum annorum numerum sunt in statu versus altitudinem, non tamen versus crassitiem.

VI. *Dices, si non entur in unguibus duæ aliqua lineæ, apparebunt ejusdem semper distantie, ergo non augentur unguis more vitali.* Contrâ primò, negari potest antecedens, nec quinquam existimo hoc unquam accuratè observasse. Contrâ secundò,

VIII. *Dentes totâ vitâ crescunt.*

IX. *Multa animalia non plene dentata.*

I. *Prima sententia unguis & capillos non vivere.*

II. *Secunda sententia unguis & capillos vivere eadem animâ vegetativâ.*

III. *Tertia sententia unguis & capillos vivere eadem animâ sensitivâ.*

IV. *Ungues, plumæ, squamæ, & similia vivunt.*

V. *Ungues, & c. vivunt, quia crescunt, & versus omnem partem augentur.*

VI. *Dux notæ in unguibus, & quæ semper servant eandem distantiam, non arguit eos non vivere.*

si in cute duæ huiusmodi notæ signentur, non amplius distabunt post mensem quam cum primò notarentur: hinc tamen nemo rectè intulerit, cutem non vegetare. Contrà tertio, cicatrix in facie pueri paulatim crescit quamdiu crescit ipsa facies, postea tamè per multos annos non omnino crescit, licet nutriatur. Idem ergo dici potest in presenti, probamus enim ungues vivere, non ex augmento, quod modo recipiunt in animalibus, quæ pervenerunt ad statum, sed solum ex eo quodd in animalibus, dum essent parva, crescerent versus omnem dimensionem. Unde si in unguibus puerorum duæ huiusmodi notæ signarentur, appareret post aliquod dies major aliquantulum inter eas distantia. Quando verò animalia pervenerunt ad statum, nutriuntur adhuc ungues, non tamen augentur propriè vitaliter, saltem more aliarum rerum, cum experientiâ constet unam partem propellere aliam, & quæ nunc est infima, tandem fieri supremam, vel saltem multo longius distare à radice.

VII.
Capilli si-
militer vi-
vunt.

VIII.
Capillus de
nigro in al-
bum subitò
ex vitiatâ
radice mu-
tatur ar-
guens eum
vivere.

Secunda conclusio: capilli vivunt, & informantur animâ. Ita auctores suprâ pro secundâ, & tertiâ sententiâ citati. Probat ut primò eodem argumento quo usi sumus conclusione præcedente pro unguibus: initio quippe videmus eos augeri versus omnem partem, & paulatim fieri longiores, & crassiores, donec perveniant ad statum versus crassitiem, ut est quotidianâ experientiâ manifestum.

Secundò, & præcipuè probatur: certis enim experientiis non semel compertum est capillum hominis, & barbam subitò de nigris reddita esse alba, quod quidquid dicat P. Oviedo citatus num. 16, aperte indicat aliquod nutrimentum, nempe vaporem aliquem esse per totos capillos ex omni parte dispersum, & consequenter illos nutrir per intus-susceptionem, & non per solam juxtapositionem sicut augetur ignis, quod ab omnibus haberi solet signum vitæ. Hoc ergo nutrimentum, cum subitò ex accidente aliquo, vitiatâ similiter pilorum radice, mutetur de calido in frigidum, ut ex repentino timore, vel aliâ causâ, mutatur etiam totum temperamentum capilli, & consequenter color: nam ut rectè in simili S. Bernardus, si radix in vitio est, & ramus.

Tertia conclusio: Probabilius tamen mihi videtur nec ungues nec capillos in homine animâ rationali,

nec in aliis sensitivâ, sed solâ vegetativâ informari. Ratio est, videmus enim capillos (idem est de unguibus) eodem modo crescere, & canescere post mortem, & recessum animæ in homine, ergo non vegetabant antea per animam hominis, sed per aliam sibi propriam, cuius beneficio attrahunt vaporem quendam, & materiam tenuissimam, per exiguos quos in se habent poros, & meatus, & in suam substantiam convertunt.

Dices primò: pili propter tenuitatem non habent poros, ergo non possunt nutrir, ergo nec vivunt. Secundò, non habent certum incrementum sui termini, viventia autem habent, ut in libris de Generat. dixi d. 6. sect. 2. num. 6. ergo non vivunt. Ad primum negatur antecedens: proboscides enim muscarum sunt aquè tenues, & tamen constat eas habere poros, & vivere. Ad secundum, negatur similiter antecedens, ut constat in fetis ac júbis equorum, & leonum, &c. imò in viris etiam ac feminis eam nutrientibus, quæ ultra certam longitudinem non excrevit. Quod verò pili attonsi denuò crescant, non arguit eos non vivere. Non tamen tam perfectè augentur sicut viventia perfectâ, cum partes inferiores propellant superiores, licet nutriantur, etiam ab intrinseco.

Dices tertio: ergo in homine sunt forma partiales, cum juxta nos non sit ubique eadem forma. Distinguo consequens, sunt plures formæ in eadè parte materiæ, nego consequentiam; in diversis partibus, transeat: in hoc autem nihil incommodi, & si sit, à fortiori urget contra eos, qui dicunt nec ungues, nec capillos nec etiam dentes omnino vivere: hi enim hoc modo ponunt diversas formas, easque non viventes.

Ex dictis colligi potest causa raritatis, aut etiam inopie pilorum in quibusdam: ab uno namque ex his tribus capitibus oritur, vel ex duritie cutis, seu magnâ constipatione pororum (pili enim semper crescunt in poris) quo fit ut omnes pori occludantur: vel è contrâ ex nimio calore, per quem ita aperiantur pori, ut omnes illi vapores & exhalationes, quæ sunt materia capillorum, prius evolent, quam possint in pilos converti: vel tertio, ex defectu huiusmodi vaporum, & materiæ excrementitiæ; unde pili, qui quoddam naturæ excrementum dicuntur, originem trahere solent.

DISPUTATIO III.

De partibus fluidis, an vivant.

SECTIO PRIMA.

An sanguis informetur Animâ.

I.
Prima sen-
tentia as-
firmat san-
guinem
vivere.

II.
Ex eo quod
Iudæi pro-
hibebantur
comedere
sanguinem,
non rectè
arguitur

Prima sententia affirmat cum Animâ informari, & vivere. Ita Cajet. 3. p. q. 5. ar. 2. Medina ibid. Tolet. l. 2. de Ani. q. 4. Valen. l. p. d. 6. q. 2. p. 3. f. Sed diligenter. Bannez l. de Gen. c. 4. q. 8. ar. 5. P. Hurt. hic d. 1. sect. 6. n. 4. P. Arriaga hic d. 1. f. 9. n. 279. P. Oviedo hic contr. l. p. 4. n. 2. & ex recentioribus non pauci.

Probat ut primò: in Scriptura, Levit. 17. v. 14. prohibebantur Iudæi comedere sanguinem, quia Anima est in eo, ergo sanguis animatur. Sed contra hanc consequentiam est primò, nam si hoc debeat ita ad litteram intelligi, ergo nec deberent comedere carnem, cum secundum omnes in illâ sit Anima. Solum ergo propterea dicitur Anima esse in sanguine, quia

semper videmus effuso omni penè sanguine deficere animal, & mori, non tamen ablata magnâ quantitate carnis, ut precisis manibus, eruribus, &c. Quod signum est, sanguinem peculiarem habere connexionem cum vitâ, & Animâ. Quo modo locum illum Levit. 17. v. 14. explicat S. Augustinus q. 17. in Leviticum.

Secundò, & præcipuè probatur, quia sanguis est pars hominis, ergo animatur. Antecedens probatur: Concilium enim Trid. sess. 13. cap. 3. docet sanguinem poni sub speciebus panis in Eucharistiâ ex vi connexionis, & concomitantia; quæ partes corporis inter se copulantur, ergo censet sanguinem esse partem hominis. Idem docet Innocentius 3. in Extravag. de Celebratione Missarum, ubi ait aquam & sanguinem fluxisse è latere Christi, ut ostenderetur Christum habuisse quatuor humores, qui pertinent ad veram hominis constitutionem, ergo secundum mentem Pontificis sanguis, & alij humores sunt vera pars